

Łukasz Biskupski

Wstęp : Zwrot historyczny

Kultura Popularna nr 3 (37), 4-5

2013

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Łukasz Biskupski

Wstęp: *Zwrot histo- ryczny*

Niniejszy numer poświęcony jest historii kultury popularnej, zwłaszcza w jej wymiarze wizualnym. Rozpowszechnienie w naukach o kulturze retoryki zwrotów można interpretować jako próbę przeciwstawienia się „balkanizacji” naukowej refleksji humanistycznej. Myślenie w kategoriach zwrotów pozwala uwolnić się od ograniczeń poznawczych, wynikających z tradycyjnego podziału na dyscypliny naukowe i osobne przedmioty badania. Zamiast dyscyplinarnych murów, powstają mosty. Jednym z takich mostów może być optyka zwrotu historycznego.

Tak skonstruowany obszar zainteresowania pozwala bowiem dostrzec wspólny rys rozmaitych przewartościowań naukowych ostatniego czasu. Odkrycie potencjału zasobów archiwalnych w różnych dziedzinach humanistyki ogarniętych Derridiańską „archiwalną gorączką” ukazało teoretyczną istotność i aktualność zgłębiania przeszłości. Uzupełnienie metod preferujących tekstualną interpretację wytworów kultury o metody skupione na badaniu społecznego ich funkcjonowania, zbliżyło dyscypliny kulturoznawcze do socjologii historycznej i tradycyjnej historii. Dyskurs o nowoczesności jako formacji historycznej zrekonfigurował nasze wyobrażenie na temat relacji pomiędzy modernizmem artystycznym, kulturą popularną i doświadczeniem życia codziennego. Zakres fenomenów znajdujących się w obszarze akademickiej analizy został rozszerzony pod wpływem intermedialnych impulsów, płynących z dynamicznie rozwijających się filmoznawczych badań nad początkami kina owocujących koncepcją archeologii mediów czy też – wpływających z historii sztuki dyskusji nad pojęciem kultury wizualnej.

Na niniejszy numer składa się 13 tekstów zgłoszonych w trakcie ogłoszonego naboru artykułów, jak również rozpraw i tłumaczeń powstałych w ramach projektu badawczego „Kultura popularna i wczesne kino na ziemiach polskich pod panowaniem rosyjskim 1890–1914” finansowanego z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki.

Kulturze atrakcji, czyli kulturze rozrywkowej przełomu XIX i XX wieku poświęcone jest pięć pierwszych tekstów. Numer otwiera tłumaczenie eseju Toma Gunninga na temat magii scenicznej jako formy popularnej kultury

wizualnej. Następnie Michał Pabiś-Orzeszyna kompleksowo omawia głośną – a jak zauważa autor, nieco przemilczaną w Polsce – koncepcję kina atrakcji. Makary Górzyński w studium parku miejskiego w Kaliszu eksploruje rodzimą kulturę atrakcji, podobnie jak Martyna Steckiewicz, która bada miejsce kina w życiu łódzkiej społeczności żydowskiej. W ostatnim tekście w tej sekcji Dafna Ruppin analizuje wpływ kontekstu prezentacji na wymowę przekazów audiowizualnych na przykładzie filmowych relacji z wojny rosyjsko-japońskiej.

Kolejne trzy rozprawy sytuują się w obszarze badań nad kulturą filmową. Magdalena Saryusz-Wolska przygląda się promocji filmów w Berlinie w pierwszych latach po drugiej wojnie. Ewa Drygalska opisuje kulturę filmową ery *blaxploitation* w Los Angeles w latach 70., a Radomir Kokeš i Jakub Klima charakteryzują współczesny renesans zainteresowania filmami na taśmie 70 mm.

Tematy z obszaru archeologii mediów porusza dwóch autorów. Tomasz Misiak, odnosząc się do teorii Siegfrieda Zielińskiego, analizuje wybrane polskie wątki z II połowy XIX wieku, a Paweł Sitkiewicz przedstawia historię kina 3D.

Aldona Kobus, przyglądając się historii *fanfiction*, poszerza nasze rozumienie kultur fanowskich, a Kalina Kukiełko-Rogocińska omawia polską recepcję idei Marshalla McLuhana.

Numer zamyka, powracając do zagadnień z obszaru kultury atrakcji, recenzja autorstwa Andrzeja Dębskiego, który ocenia studium Josepha Garnarza *Masslose Unterhaltung: Zur Etablierung des Films in Deutschland 1896–1914*.